

Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Türkçenin Dil Bilgisi Ve Yazım Özellikleriyle İlgili Karşılaştığı Zorluklar

Yrd. Doç. Dr. Selim EMİROĞLU
Mevlana Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü
Konya/Türkiye
semiroglu@mevlana.edu.tr

ÖZET

Dil, iletişimin ve anlaşmanın temel aracıdır. Sözlü ve yazılı biçimleriyle dil, kuşaktan kuşağa canlılığını korur ve geçmişle geleceği bir araya getirir. Kültürün önemli öğelerinden biridir. Dünya dilleri arasında Türkçe, evrensel olma özelliği ile önemli bir yere sahiptir. Gerek tespit edilen yazılı kaynaklarla uzandığı geçmiş gerek konuşulduğu, yayıldığı coğrafya gerekse de dil yapısı itibariyle matematiksel ve kolayca öğrenilir oluşuyla günümüzde dikkatleri üzerine çekmekte ve dünyada öğrenilmek istenen diller arasında bulunmaktadır.

Bu çalışma, Türkçe öğrenmek için Türkiye’de eğitim gören yabancı öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Mevlana Üniversitesi TÖMER kapsamında 2012-2013 eğitim-öğretim döneminde öğrenimlerini sürdüren, 3 değişik kıtadan ve 13 değişik ülkeden toplam 51 öğrenciye, Türkçenin bazı dil bilgisi ve yazım konularının başlıklarını içeren ve bu başlıkların onları ne kadar zorladığını belirtmeleri için derecelendirme sistemiyle (çok zorlanırım, biraz zorlanırım, hiç zorlanmam) hazırlanmış bir ölçek sunulmuştur. Ölçekte ayrıca ilgili her konuyu bir örnekle açıklamaları için boşluk bırakılmıştır. Öğrenciler sıralanan konu başlıklarına göre ne derece zorlandıklarını belirtmişler ve uygun örnekler yazmaya çalışmışlardır.

Yapılan bu çalışmayla, Türkiye’de eğitim alan yabancı öğrenciler, TÖMER kapsamında aldıkları iki dönemlik Türkçe eğitimi sonunda, yazılı anlatımlarında Türkçenin hangi özelliklerine ait sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Çalışmanın analizi yapılarak öğrencilerin daha çok hangi konularda zorlandıkları anlaşılmıştır. Ülkelere, yaşlara, mezuniyet durumlarına göre de ayrıca incelemenin yapıldığı çalışmada, öğrenciler şahıs ekleri, ünsüz benzeşmesi, fiillerde çatı, birleşik zamanlı eylem çekimleri, ek eylem gibi konularda daha çok zorlandıklarını; mecaz anlam, somut anlam, büyük harflerin kullanılışı, sözcük türleri, çokluk eki, soru eki, olumsuzluk eki ve cümlenin öğeleri gibi konularda ise daha az zorlandıklarını belirtmişlerdir. Verdikleri örnekler incelendiğinde, öğrencilerin birçoğunun konu başlıklarına uygun örnekler yazdıkları ancak bazı öğrencilerin verilen konu başlığı ile ilgisiz ve tutarsız şeyler yazdıkları, bazı öğrencilerin ise ölçeği sunarken anlaşılması zor olduğu düşünülerek kısaca açıklanıp tanıtılan konu başlığını kavrayamadıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Yabancı Öğrenciler, Türkçenin Özellikleri

GİRİŞ

Dil, insanların anlamak ve anlatmak ve dolayısıyla anlaşmak için kullandığı en mükemmel iletişim aracıdır. Aksan'ın ifadesiyle dil, "Gerek insan gerek toplum gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülemez olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur" (Aksan, 1998: 11).

Türkiye; tarihi, kültürel ve coğrafi özellikleri bakımından dünya milletleri için bir cazibe merkezidir. Türk kültürünü oluşturan unsurlar içerisinde ise Türkçe önemli bir yere sahiptir. Dünya milletlerinin birçoğu köklü ve gelişmiş bir dil olan Türkçeyi öğrenmeye çalışmaktadır. Gerek yurt içindeki ve gerekse yurtdışındaki öğretim kurumları, merkezler ve Türkçe öğreten kuruluşlar, yabancılara Türkçenin öğretimini profesyonel anlamda yürütmektedir. Son yıllarda özellikle yurt içinde bu yönde büyük atılımlar görülmektedir. "Dünya tarihini konu edinen kitaplardaki yeri, büyüyen ekonomisi, uluslararası ilişkilerdeki dinamik yapısı ile Türkiye, dilini öğrenme yönünde talepleri ortaya çıkarmakta ve beslemektedir" (Durmuş, 2013: 11).

Köken olarak Ural-Altay dil ailesine bağlı olan Türkçe, dünya dilleri arasında yapı yönüyle sondan eklemeli diller grubunda yer alır. Sondan ekleme özelliği, sözcük türetmedeki kolaylığı, matematikselliği, yüklemi sonda bulunan bir dil olması ve vurgu özellikleriyle Türkçe, öğrenilmesi kolay dillerden biridir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, üzerinde titizlikle durulan bir konudur. Temel dil becerilerinden olan dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi eğitimlerine yönelik olarak çeşitli yaklaşım, strateji, yöntem, teknik, araç ve gereçler geliştirilmekte ve dil öğretiminde denenmektedir. Bu tür yeniliklerden yabancılara Türkçe öğretiminde de faydalanılır. Dilbilgisi ve yazım özellikleri, öğrencilerin genellikle en çok zorluk yaşadığı öğrenme alanlarıdır. Dil bilgisi, her ne kadar standartlaşmışsa da yazımda bazı değişimler gözlenebilir. Özellikle sözlü dilin yazı dili üzerindeki etkileri dikkate alındığında yazım, değişkenlik gösterir. "İmla sadece Türkçe için değil Batı toplumları için de zaman zaman bazı sorunlar yaratmıştır" (Özbay, 2011: 179). Türkçenin yazım kuralları, son zamanlarda TDK'nin özverili çalışmalarıyla standart özellikler göstermeye başlamış ve ilkokuldan üniversiteye Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilerin, her seviyeden ana dili konuşucularının ve halkın hatta yabancıların bile kolaylıkla kurallarını öğrenebilecekleri bir yapı kazanmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma, Türkçe öğrenmek için Türkiye'ye gelen ve TÖMER'de aldıkları iki dönemlik (A, B ve C kuru) Türkçe eğitimi sonrasında mezun durumunda bulunan yabancı öğrencilerin, yazılı anlatımlarında Türkçenin özelliklerine (dilbilgisi, dil özellikleri ve yazım) ait konularda ne derece zorluk yaşadıklarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yabancı öğrenciler özellikle yazılı anlatımlarında büyük sorunlar yaşamaktadır. Araştırma, yabancı öğrencilerin Türkçenin dil bilgisi, dil özellikleri ve yazım konularından hangilerinde daha çok zorlandıklarını ortaya koymak ve

tespit edilen bu sorunları aşmak için çeşitli öneriler sunmak bakımından önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE UYGULANIŞI

Çalışma tarama modelindedir. Bu model, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. "Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır" (Karasar, 2006: 77).

Araştırma, aşama aşama şu şekilde yürütülmüştür. Öncelikle, araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmından (32 öğrenci) "Türkiye'de yaşadıkları sorunlar ve gurbet hayatı"na ilişkin duygu ve düşüncelerini anlatan bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Yazılar, iki uzmandan da yardım alınarak çözümlenmiştir. Çözümlemede, öğrencilerin Türkçenin dil, dil bilgisi ve yazım özellikleriyle ilgili olarak, doğru veya yanlış bir biçimde kullandıkları konular belirlenmiş ve bunlar, öğrencilere sunulacak ölçüğe dâhil edilmek üzere maddeler halinde değerlendirilmeye alınmıştır.

Çalışmanın ikinci aşamasında, öğrencilerin yazılı anlatımlarında ortaya koydukları Türkçenin özelliklerine ait konulara, bir yıl boyunca gördükleri Türkçe eğitimi içinde yer alan diğer konular da dâhil edilerek maddeler yeniden düzenlenmiş ve Türkçenin dil, dil bilgisi ve yazım özelliklerine ait konu başlıklarını içeren bu maddeler, 3'lü derecelendirme sistemiyle (*çok zorlanırım, biraz zorlanırım, hiç zorlanmam*) öğrencilere sunulmuştur. Öğrencilerden, her bir maddenin onları ne derece zorladığını belirtmeleri ve ayrıca her bir konuyu örneklendirmek için derecelendirmenin yanında yer alan boşluğa ilgili konuya ait örnek bir kelime veya cümle yazmaları istenmiştir. Böylece öğrencilerin yaptıkları derecelendirmelerle verdikleri örneklerin tutarlılığı sınanmıştır.

Çalışmanın güvenilirliği açısından uzmanlardan görüş alınmıştır. Uzmanlar, öğrencilerin iki dönem boyunca, ölçüğe dâhil edilen tüm konuları gördükleri ve bunlarla ilgili olarak derslerde çeşitli uygulamalar yaptıklarını dikkate alarak sözü edilen konu başlıklarının uygun olduğuna karar vermişlerdir.

Araştırmanın uygulaması yaklaşık bir saat sürmüştür. Araştırmacı, çalışmanın başında, anlaşılması zor olan birkaç konuya açıklık getirmiş, öğrencilere derecelendirmeyi ve örnekleme nasıl gerçekleştireceklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin tamamının, çalışmanın derecelendirme kısmını eksiksiz bir şekilde doldurdukları ancak birkaçının belirtilen maddeye ilişkin olarak örnek kelime veya cümle yazmadıkları görülmüştür.

SINIRLILIKLAR

Araştırmada, Türkçenin dil, dil bilgisi ve yazım özelliklerine ait olarak öğrencilere sunulan konu başlıkları sınırlandırılmıştır. Buna sebep, yabancı öğrencilerin bir yıl süren Türkçe hazırlık sürecinde almış oldukları konuların bilinmesidir. Ancak sınırlandırma, yabancı öğrencilerin sadece aldıkları Türkçe eğitimi sırasında karşılaştıkları konular üzerinden yapılmamış, yukarıda sözü edildiği gibi, araştırmanın başında öğrencilere yaptırılan yazılı anlatım çalışmasıyla ortaya çıkan konu başlıkları da dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Buna göre öğrencilerin tam olarak hâkim olmadıkları veya kullanmadıkları konulara ölçekte yer verilmemiştir. Örneğin, sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamı bir madde olarak

öğrencilere sorulmuştur. Ancak dilde yaşanan anlam genişlemesi, anlam iyileşmesi, güzel adlandırma, dolaylama vb. konular ele alınmamıştır. Bunun gibi, sözcük türleri sadece konu başlıkları itibariyle (sıfatlar, edatlar, bağlaçlar vb.) birer maddeye dönüştürülmüş, sözcük türlerinin kendi içindeki alt başlıkları veya çeşitleri ölçekte yer almamıştır. Öğrencinin, sıfatların onu ne derece (*çok zorlanırım, biraz zorlanırım, hiç zorlanmam*) zorladığını belirttikten sonra sıfatlara ilişkin olarak vereceği uygun bir örnek, hangi sıfat türüne (niteleme veya belirtme sıfatı) ait olursa olsun doğru kabul edilmiştir. Diğer dil bilgisi ve yazım konuları da sınırlandırılmıştır.

KATILIMCILAR

3 değişik kıtadan ve 13 değişik ülkeden toplam 51 öğrencinin katıldığı çalışmada öğrencilere ait bilgiler aşağıda tablolar halinde verilmiştir:

Tablo 1: Öğrencilerin cinsiyete göre oranları

Ülke	Kız	Erkek	Toplam	Yüzde (%)
Afganistan		1	1	2
Arnavutluk		1	1	2
Gine		4	4	8
Hindistan	1	24	25	48
Kazakistan		2	2	4
Kenya	2		2	4
Madagaskar		1	1	2
Moritanya	1	4	5	10
Pakistan		2	2	4
Suriye		1	1	2
Tayland	1		1	2
Türkmenistan		2	2	4
Zambiya	4		4	8
Toplam	9	42	51	100

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin 9'u kız 42'si erkek öğrencidir. Erkek öğrencilerin sayıca fazla olduğu görülür. Ayrıca bazı ülkelerden gelen öğrenciler içinde ya kız ya da erkek öğrenci bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmada cinsiyet faktörünün etkisi dikkate alınmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 48'ini Hindistan'dan gelen öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2: Öğrencilerin mezun oldukları eğitim kademelerine göre oranları

Ülke	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Afganistan	1				1
Arnavutluk	1				1
Gine	4				4
Hindistan	6	11	7	1	25
Kazakistan	1	1			2
Kenya	2				2
Madagaskar		1			1

Moritanya	4	1			5
Pakistan	2				2
Suriye	1				1
Tayland	1				1
Türkmenistan	2				2
Zambiya	4				4
Toplam	29	14	7	1	51
Yüzde (%)	% 57	% 27	% 14	% 2	% 100

Tablo 2'ye bakıldığında öğrencilerin değişik eğitim kademelerinden mezun oldukları görülür. Öğrencilerin ağırlıklı bir kısmını (% 57) lise mezunları oluşturur.

Tablo 3: Öğrencilerin yaşa göre oranları

Ülke	17	18	19	20	21	22	23	24	25 +	Top l.
Afganistan				1						1
Arnavutluk		1								1
Gine			2	1	1					4
Hindistan		4			2	6	2	5	6	25
Kazakistan		1							1	2
Kenya			1	1						2
Madagaskar			1							1
Moritanya			3		1			1		5
Pakistan		1	1							2
Suriye						1				1
Tayland			1							1
Türkmenistan	2									2
Zambiya			3	1						4
Toplam	2	7	12	4	4	7	2	6	7	51
Yüzde (%)	% 4	% 14	% 24	% 8	% 8	% 14	% 4	% 12	% 14	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan ve en az lise mezunu olan öğrencilerin yaş aralığı 17-25+'dır. Katılımcılar içinden 19 yaşındaki öğrencilerin ağırlıklı bir oran (% 24) oluşturduğu görülür.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ile bulguların incelenmesi ve değerlendirilmesi yer almaktadır. Araştırmada öğrencilere sunulan konular şu ana başlıklar halinde sınıflandırılmıştır:

1. Sözcükte anlam ve anlam ilişkileri
2. Sözcük türleri
3. Ekler

4. Cümle
5. Ses bilgisi
6. Yazım özellikleri

Bu ana başlıklara ait konular tablolarda verilmiştir.

1. Sözcükte Anlam ve Anlam İlişkileri

Türkçe eğitimi alan 51 yabancı öğrenci, Türkçenin sözcükte anlam ve anlam ilişkilerini yansıtan 6 konuda ne kadar zorlandıklarını belirtip ilgili konuyu örneklendiren bir kelime veya cümle yazmışlardır. Söz konusu öğrenci görüşlerinin sayısal değerleriyle öğrencilere ait hatasız örnekler aşağıda tablo halinde verilmiştir. Öğrenciler, kodlar biçiminde belirtilmiştir (Ö.1: Öğrenci 1 biçiminde).

Tablo 4: Öğrencilerin sözcükte anlam ve anlam ilişkilerine dair görüşleri

Konular	Çok Zorlanırım	Biraz Zorlanırım	Hiç Zorlanmam	Örnek kelime/cümle
Mecaz Anlam	4	9	38	Birden arkadaşına <u>patladı</u> . (Ö. 35)
Soyut Anlam	7	5	39	Dün gece <u>rüya</u> görmedim. (Ö. 48)
İkilemeler	14	15	22	<u>Seve seve</u> yaparım. (Ö. 50)
Yansıma Sözcükler	5	17	29	<u>Şırl şırl</u> akıyor. (Ö. 6)
Deyimler	18	10	23	Çok canı yandı. (Ö. 19)
Atasözleri	15	15	21	Dost acı söyler. (Ö. 27)

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının derecelendirmede bulunduğu ancak birkaçının örnek yazmadığı görülmüştür. Sözcükte anlam konusunda genel bir değerlendirme yapılacak olursa öğrencilerin, derecelendirmede buldukları gibi, belirtilen konularda çok zorlanmadıkları görülür. Bu yargıyı özellikle yazmış oldukları örnekler desteklemektedir. Örneklerde öğrencilerin yazım yanlışları değiştirilmeden yansıtılmıştır.

Öğrenciler, mecaz ve soyut anlam konusunu iyi anlamışlardır. Verilen örnekler yapılan derecelendirmeye tutarlıdır. Mecaz anlam konusunda *hiç zorlanmadığımı* belirten öğrenciler kadar *biraz zorlanırım* diyen öğrencilerin de hemen hemen hatasız örnekler verdiği görülmüştür.

"Bugün çok doluym, yarın gel." (Ö. 20) "Düşünceleri hep iyi." (Ö. 44)

Öğrencilerin bazı ikilemeleri yanlış yazdıkları görülmüştür. Ancak genel olarak örnekler doğru ve yapılan derecelendirmeye tutarlıdır.

"İyi tatlı bir yemek" (Ö. 9) "Kötü kötü bakma" (Ö. 15)

Yansıma sözcükleri öğrencilerin bazılarının anlamadığı görülmüştür. Yansıma sözcüklerle ilgili olarak ortaya çıkan derecelendirmede öğrencilerin % 57'si *hiç zorlanmam*, % 33'ü *biraz zorlanırım* ve % 10'u ise *çok zorlanırım* derecesini işaretlemiştir. Verdikleri örnekler incelendiğinde yansıma sözcüklerin diğer konu başlıklarına göre, konuyla verilen örnek ilişkisi bağlamında, tutarsız

olduğu görülmüştür. Çoğunluğunun yanlış veya farklı bir konuya (ünlem, sıfat, ikileme vb.) dair örnek verdiği tespit edilen yansıma sözcüklerin, yapılan derecelendirmeyle ilişkisiz olduğu belirtilebilir.

"Hey, deye bağırtd." (Ö. 11) "Ayy, canım acıdı." (Ö. 23) "Çat, kabi" (Ö. 13)

Öğrencilerin % 35'i deyimler konusunda *çok zorlandığını* belirtmiştir. Deyimler konusuna örnek bulmada öğrencilerin sıkıntı yaşadıkları ve birçok öğrencinin bu konuya örnek bulamadığı görülmüştür. Deyimler, öğrencilerin örnek yazmak bakımından çalışmada en fazla boş bıraktıkları konu başlıklarından biridir.

"Keseyi ağı açmak" (Ö. 20) "Doğru söyliyeni kofmak" (Ö. 45)

Öğrencilerin % 42'sinin *hiç zorlanmam* ve % 29'unun *biraz zorlanırım* ve % 29'unun *çok zorlanırım* biçiminde görüş belirttikleri atasözlerinde, öğrencilerin birçok harf hatası yaptığı ancak ezberlemiş oldukları bir atasözünü yazabildikleri görülmüştür.

"Damlıya damlıya göl olur." (Ö. 31) "Yalancının mumu yatsaya kadar yanar." (Ö. 46)

Sözcükte anlam ve anlam ilişkileri yönüyle ülkelere göre bir değerlendirme yapıldığında, genel olarak Afrikalı öğrencilerin (özellikle Gine, Madagaskar, Moritanya) yazım hatalarının daha fazla olduğu, atasözü ve ikilemeleri örneklendirirken en fazla hatayı yaptıkları görülmüştür. Arnavutluk, Türkmenistan ve Suriye'den gelen öğrencilerin bu başlık altında derecelendirme ve örneklemelemlerinin oldukça tutarlı ve verdikleri örneklerin başarılı olduğu görülmüştür. Hindistanlı öğrenciler daha çok yansıma sözcüklerde hata yapmışlar ve yaptıkları derecelendirmeyle örtüşmeyen örnekler yazmışlardır.

Yaş faktörüne bağlı olarak bir değerlendirme yapıldığında yaş ilerlemiş öğrencilerin daha başarılı oldukları yönünde bir bulguya ulaşılamamış aksine 17, 18 ve 19 yaşlarındaki öğrencilerin daha başarılı örnekler verdikleri ve derecelendirmelerinin tutarlı olduğu görülmüştür.

Eğitim durumu bakımından ise lise ve lisans mezunlarının daha başarılı oldukları görülmüştür. Doktora mezunu olan öğrencinin, lise mezunlarının ortalamasının da altında kaldığı, cevaplarının tutarsız ve başarısız olduğu belirlenmiştir.

2. Sözcük Türleri

Çalışmanın ağırlıklı bir kısmını sözcük türleri oluşturur. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında karşılaştığı özellikler içinde sözcük türleri en fazla yer tutar. Bu başlık altında sadece sözcük türleri (isim, sıfat, fiil vb.) sıralanmamış, sözcük türlerine ait eklemeler ve eylem çekimlerine de yer verilmiştir. Öğrenciler, sözcük türlerinin detaylarına girmeden, belirtilen sözcük türlerinin onları ne derece zorladığını işaretleyip bir örnekle görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bu başlık altında 29 konu bulunmaktadır. Sözcük türleriyle ilgili öğrenci görüşlerinin sayısal değerleri ve öğrencilere ait hatasız örnekler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin sözcük türlerine dair görüşleri

Konular	Çok Zorlanırım	Biraz Zorlanırım	Hiç Zorlanmam	Örnek kelime/cümle
---------	----------------	------------------	---------------	--------------------

İsimler	1	3	47	Ben <u>çayı</u> severim. (Ö. 4)
İsmın Belirtme Hâli	8	7	36	<u>Balığı</u> aldı. (Ö. 49)
İsmın Yönelme Hâli	4	9	38	<u>Bahçeye</u> gitti. (Ö. 37)
İsmın Bulunma Hâli	2	-	49	<u>Masada</u> duruyor. (Ö. 10)
İsmın Ayrılma Hâli	6	7	38	<u>Evden</u> çıktı. (Ö. 22)
İsmın Eşitlik Hâli	13	17	21	<u>Güzelce</u> yıkandı. (Ö. 24)
İsmın Vasıta Hâli	20	11	20	<u>Tramvayla</u> yurda gitti (Ö. 27)
İsim Tamlaması	13	11	27	<u>Kalemin ucu</u> kırıldı. (Ö. 21)
Sıfatlar	6	5	40	<u>Yeni</u> elbiseler aldı. (Ö. 33)
Fiiller	-	5	46	Derse <u>yetiş</u> (Ö. 44)
Şimdiki zaman	2	6	43	Babam <u>geliyor</u> . (Ö. 50)
Bilinen geçmiş zaman	4	9	38	Tahtayı <u>sildi</u> (Ö. 45)
Öğrenilen geçmiş zaman	5	4	42	Merdivenden <u>düşmüş</u> (Ö. 3)
Gelecek zaman	-	2	49	Evi <u>temizleyeceğim</u> . (Ö. 29)
Geniş zaman	4	10	37	Babam her şeyi <u>bilir</u> . (Ö. 2)
Gereklilik kipi	12	12	27	Ders <u>çalışmalısın</u> . (Ö. 18)
İstek kipi	17	19	15	Kapıyı <u>açayım</u> . (Ö. 19)
Dilek-şart kipi	14	13	24	Eviniz <u>yeniyse</u> güzeldir. (Ö. 36)
Emir kipi	7	1	43	Hızlı <u>koş</u> . (Ö. 14)
Hikâye birleşik zaman	6	10	35	Ona <u>anlatırdım</u> . (Ö. 17)
Rivayet birleşik zaman	13	10	28	Para <u>dağıtırmış</u> . (Ö. 41)
Şart birleşik	19	21	11	<u>Çalışırsa</u> kazanır. (Ö.

zaman				47)
Fiillerde çatı	14	15	22	Cam kırıldı. (Ö. 51)
Fiilimsiler	13	6	32	Erken yatan erken kalkar. (Ö. 22)
Zamirler	7	9	35	Cevabı sen biliyorsun. (Ö. 13)
Zarfılar	5	-	46	İyice temizledi. (Ö. 45)
Edatlar	18	8	25	Adam gibi adam (Ö. 48)
Bağlaçlar	12	12	27	Güzel ve iyi huylu (Ö. 37)
Ünlemler	4	16	31	A! Ne diyorsun. (Ö. 25)

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının derecelendirmede bulunduğu ancak birkaçının örnek yazmadığı görülmüştür. Sözcük türleri konusunda öncelikle genel bir değerlendirme yapılacak olursa öğrencilerin, yaptıkları derecelendirmeye tutarlı örnekler verdikleri ancak çok fazla yazım hatası yaptıkları dikkati çeker. Öğrencilerin ismin halleri ile eylem çekimlerinden haber kiplerinin çekimini iyi anlamış oldukları, bu konularda başarılı örnekler yazdıkları tespit edilmiştir. Fiilimsiler, birleşik zamanlı eylem çekimleri ve dilek kiplerinin çekimine ilişkin verdikleri örneklerin ise genel olarak başarısız ve tutarsız olduğu, çok fazla yazım hatası içerdiği görülmüştür. İsim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, fiil ve ünlem biçimindeki genel konu başlıkları için doğru örnekler verdikleri, detaylarına girilmeden sunulan sözcük türlerini konu olarak bildikleri anlaşılmıştır.

Öğrenciler ismin hallerinden bulunma ve ayrılma halini daha iyi anladıklarını verdikleri örneklerle göstermişlerdir. İsmi bulunma hali konusunda % 96 oranında hiç zorlanmam derecesini işaretleyen öğrenciler, verdikleri örneklerle görüşlerini pekiştirmişlerdir. İsmi ayrılma halini de % 75 oranında hiç zorlanmam derecesinde değerlendiren öğrenciler, başarılı örnekler vermişlerdir.

"Koltukda oturuyor." (Ö. 47)

"Bugün evde kaldı." (Ö. 32)

"Yataktan çıkmadım." (Ö. 15)

"Kaldırımdan yürür." (Ö. 18)

Öğrencilerin % 39'unun hiç zorlanmam, % 22'sinin biraz zorlanırım ve % 39'unun çok zorlanırım biçiminde görüş belirttikleri ismi vasıta halinde, öğrencilerin görüşleriyle paralel olarak örneklerinin yanlışlıklar içerdiği görülmüştür.

"Deveyle bindi." (Ö. 19)

"Pisikletiyile gitti." (Ö. 34)

İsim tamlaması konusunda öğrenciler karamsar bir derecelendirme yapmışlarsa da verdikleri örnekler genel olarak doğru ve başarılıdır.

"Camın önüne gitti." (Ö. 8)

"Baş parmağı kırıldı." (Ö. 40)

Öğrencilerin genel olarak sıfat, zamir, zarf ve fiillere örnek bulmakta zorlanmadıkları görülmüştür.

"Akıllı insanlar severim." (Ö. 44)
"Yurda dün gittim." (Ö. 7)"

"Gördüm onu." (Ö. 1)
"Hamza koş." (Ö. 14)

Edat, bağlaç ve ünlemlerde öğrencilerin bazı sorunlar yaşadığı görülmüştür. Derecelendirmede genel olarak *biraz zorlandıklarını* veya *hiç zorlanmadıklarını* belirtmelerine rağmen verdikleri örneklerin bazılarının tutarsız ve hatalı olduğu ortaya çıkmıştır.

"Ev kadar genis" (Ö. 18)
"Çok nefis" (Ö. 49)"

"Severim ancak onu." (Ö. 33)
"Bilgi gibi güzel." (Ö. 24)

Birleşik zamanlı eylem çekimlerinde öğrencilerin oldukça zorlandıkları görülmüştür. Yaptıkları derecelendirmelere de yansıyan bu konuda, öğrenciler hatalı örnekler vermiş, örnek verememiş veya ilgisiz şeyler yazmışlardır. Örneğin, şart birleşik zamanla ilgili olarak öğrencilerin % 41'i *biraz zorlanırım*, % 37'si *çok zorlanırım* ve % 22'si *hiç zorlanmam* seçeneğini işaretlemiştir. Yapılan bu değerlendirme örneklerine de yansımıştır.

"Bilse soylar." (Ö. 3)
"yaparım." (Ö. 28)

"Gelirdi eve" (Ö. 19)

"Anlasaysa

"Çalışmışsa başarır." (Ö. 35)

Öğrencilerin basit zamanlı eylem çekimlerinden haber kiplerinde başarılı oldukları ancak dilek kiplerinde daha az başarı gösterdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Şimdiki, geniş, gelecek, öğrenilen ve duyulan geçmiş zaman çekimlerini genel olarak zorlanmadıkları konular içinde değerlendiren öğrenciler, görüşlerini doğrulayacak örnekler verebilmişlerdir. Ancak dilek-şart kipleri için, derecelendirmede daha çok zorlandıklarını ifade etmişler ve verdikleri örneklerde de bunu yansıtmışlardır.

"Yurda gideceğim." (Ö. 12)
(Ö. 34)

"ayağı kırmış" (Ö. 15) "Her şeyi bilir."

"Camı açdı." (Ö. 40)

"Ödev yapıyor." (Ö. 17)

"Bunu bilmise" (Ö. 16)

"Erken kalgmalıyım." (Ö. 25)

"Eve gideler" (Ö. 46)

"Oraya otur." (Ö. 9)

Öğrenciler fiilimsilerle ilgili olarak % 63 *hiç zorlanmam*, % 12 *biraz zorlanırım* ve % 25 *çok zorlanırım* biçiminde görüş belirtmişlerdir. Her ne kadar fiilimsilerin çeşitleri sorulmamışsa da öğrencilerin bunları örneklediklerini görülmüştür. Yazdıkları örneklerin yaptıkları derecelendirmeden uzak olduğu ve birçok yazım hatası içerdiği ortaya çıkmıştır.

"Arabay koşarken" (Ö. 5)

"Görmüş adam var." (Ö. 48)

"Yemek yemiş vakti" (Ö. 36)

"Kutuyu açınca şaşdı." (Ö. 30)

"Görmek, sevmek her şey." (Ö. 13)

Fiillerde çatı konusunda öğrencilerin % 27'si *çok zorlanırım*, % 29'u *biraz zorlanırım* ve % 43'ü *hiç zorlanmam* biçiminde bir derecelendirmede bulunmuştur. Ancak bu derecelendirme örneğe aynı şekilde yansımamıştır. Öğrencilerin bazıları fiillerde çatı konusuna örnek verememişlerdir. Verilen örnekler incelendiğindeyse öğrencilerin fiillerde çatı konusunda daha önemli olduğunu düşünerek edilgen çatıya örnekler verdikleri görülmüştür.

"Ev yapındı" (Ö. 16)
26)

"Ayağı takıldı." (Ö. 4) "Bunu ben bilirim." (Ö.

"Uzaktan gördü" (Ö. 28)

"Camı sevindi" (Ö. 45) "Sırayı silindi" (Ö. 43)

Sözcük türleri yönüyle ülkelere göre genel bir değerlendirme yapıldığında, isim, sıfat, fiil, edat, bağlaç, zarf, zamir ve ünlem için ülke farkı gözetmeksizin öğrencilerin başarılı olduğu görülmüştür. Haber kipleri, dilek kipleri ve birleşik zamanlı eylem çekimlerinde Hindistanlı öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha başarısız olduğu ortaya çıkmıştır. Afrikalı öğrencilerin (özellikle Zambiya ve Moritanya) yazım hatalarının daha fazla olduğu, fiilimsiler ve fiillerde çatı konularında en fazla yanlış örneği verdikleri dikkati çekmiştir. Arnavutluk, Türkmenistan, Afganistan ve Kazakistan'dan gelen öğrencilerin sözcük türleri başlığı altındaki konularda derecelendirme ve örneklemelerinin oldukça tutarlı olduğu ve verdikleri örneklerin konuyu başarıyla yansıttığı belirlenmiştir. Tayland ve Madagaskar'dan gelen öğrencilerinse hemen hemen her konuda başarısız örnekler verdikleri ve yazılı anlatımlarının hatalarla dolu olduğu tespit edilmiştir.

Yaş faktörüne bağlı olarak genel bir değerlendirme yapıldığında 18, 19 ve 20 yaşlarındaki öğrencilerin daha başarılı örnekler verdikleri ve derecelendirmelerinin tutarlı olduğu görülmüştür.

Eğitim durumu bakımından da lise ve lisans mezunlarının daha başarılı oldukları görülmüştür.

3. Ekler

Ekler başlığı altında, öğrencilerin bir yıllık Türkçe hazırlık sürecinde daha fazla karşılaştıkları ve Türkçede ön plana çıkan ekler esas alınmıştır. Bu bölümde 7 konu bulunmaktadır. Bu ekler, şahıs, iyelik, çokluk, soru, olumsuzluk, yapım ekleri ve ek fiildir. Eklerle ilgili öğrenci görüşlerinin sayısal değerleri ve öğrencilere ait hatasız örnekler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin eklerle dair görüşleri

Konular	Çok Zorlanırım	Biraz Zorlanırım	Hiç Zorlanmam	Örnek kelime/cümle
Şahıs ekleri	7	11	33	Çorba severim. (Ö. 1)
İyelik ekleri	12	13	26	Kitabın güzel (Ö. 23)
Çokluk eki	-	2	49	Parlak ayakkabılar (Ö. 38)
Soru eki	5	4	42	Koştun mu? (Ö. 3)
Olumsuzluk eki	9	8	34	Görmedi (Ö. 34)
Ek fiil eki	15	10	26	Hayrandım. (Ö. 42)
Yapım eki	5	18	28	Kitaplık (Ö. 15)

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin eksiksiz bir biçimde derecelendirmede bulunduğu ancak birkaçının örnek yazmadığı görülmüştür. Ekler

konusunda öncelikle genel bir değerlendirme yapılacak olursa öğrencilerin, yaptıkları derecelendirmeye tutarlı örnekler verdikleri ortaya çıkar. Türkçede ekler genel bir sınıflandırmayla fiil çekim ekleri, isim çekim ekleri ve yapım ekleri olarak ele alınabilir. Ancak bu çalışmada böyle bir ayırım gözetilmeksizin, Türkçe eğitimi alan yabancı öğrencilere belli başlı ekler sorulmuştur. Bu eklerden çokluk eki, soru eki ve olumsuzluk ekinin öğrenciler tarafından anlaşıldığı ortaya çıkmıştır. Şahıs ekleri, iyelik ekleri, yapım eki ve ek fiili ise birbirine karıştırdıkları tespit edilmiştir. Bu eklere verilen örneklerin ilgisiz veya eksik olduğu dikkati çekmektedir.

Tabloya bakıldığında görüleceği gibi, öğrenciler, çokluk eki (% 96), soru eki (% 82) ve olumsuzluk eki (% 67) nin kendilerini, ağırlıklı olarak, *hiç zorlamadığını* belirtmişlerdir. Verdikleri örnekler de görüşleriyle tutarlıdır.

"Güzeller gördüm." (Ö. 6) "Yeni mi aldın?" (Ö. 16) "Seni seçmedi." (Ö. 18)

Öğrencilerin şahıs ekleri ve iyelik eklerine ait verdikleri örneklerin yaptıkları derecelendirmeye herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Çünkü büyük bir oranda bu ekleri birbirine karıştırmışlar ve doğru olarak örneklendirememişlerdir.

"Yemek sevin" (Ö. 12) "Kalemi kırık" (Ö. 50) "Bilmezsiniz" (Ö. 34)

Öğrenciler yapım ekiyle ilgili olarak % 55 *hiç zorlanmam*, % 35 biraz zorlanırım ve % 10 *çok zorlanırım* biçiminde görüş belirtmişlerdir. Yapım ekinin Türkçedeki görevini öğrenmiş olan öğrencilerin doğru örnekler verdiği görülmüştür.

"Bilgi" (Ö. 10) "Yatak" (Ö. 37) "Yağıt" (Ö. 28) "Tarak" (Ö. 15)

Ek fiil ise öğrencilerin derecelendirmede de belirttikleri gibi (% 51 *hiç zorlanmam*, % 20 biraz zorlanırım ve % 29 *çok zorlanırım*) zorlandıkları bir konudur. Verdikleri örneklerin birçoğunun konudan uzak olduğu görülmüştür.

"Tatile çıkar." (Ö. 21) "Görürüm." (Ö. 8) "Haklılar" (Ö. 39)
"Seversek" (Ö. 43) "Uyuyormuş" (Ö. 48)

Ekler yönüyle ülkelere göre genel bir değerlendirme yapıldığında çokluk, soru ve olumsuzluk ekinde bütün öğrencilerin başarılı oldukları görülür. Ancak Afrikalı öğrencilerin, ağırlıklı olarak, çokluk ekini ünlü uyumu gözetmeden kullandıkları (yanlışlar) dikkati çeker. Ekler içinde en zor konu olan ek fiilde Arnavutluk, Türkmenistan, Pakistan ve Kenyalı öğrencilerin daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Şahıs ekleri ve iyelik eklerini en çok Hindistanlı öğrencilerin birbirine karıştırdıkları görülmüştür.

Yaş faktörüne bağlı olarak genel bir değerlendirme yapıldığında 18, 19, 20 ve 21 yaşlarındaki öğrencilerin daha başarılı örnekler verdikleri ve derecelendirmelerinin tutarlı olduğu anlaşılmıştır.

Eğitim durumu bakımından da lise ve lisans mezunlarının daha başarılı oldukları görülmüştür.

4. Cümle

Cümle üst başlığı altında sadece cümlenin öğeleri konu olarak öğrencilere yöneltilmiştir. Cümlenin yapısal, öge dizilişi veya anlam özelliklerine değinilmemiş sadece öğeleri üzerinde durulmuştur. Cümlenin öğeleriyle ilgili

öğrenci görüşlerinin sayısal değerleri ve öğrencilere ait hatasız bir örnek aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo7: Öğrencilerin cümleye dair görüşleri

Konular	Çok Zorlanırım	Biraz Zorlanırım	Hiç Zorlanmam	Örnek kelime/cümle
Cümlelerin öğeleri	8	8	35	Ahmet kapıyı açtı (Ö. 17) Özne Nesne Yüklem

Türkçede yüklem cümlelerin sonunda, öznenin cümlelerin başında bulunduğu kuralını kavrayan öğrenciler, cümlelerin öğeleri konusunda % 69 oranında hiç zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Verilen örnek cümleler her ne kadar basit olsa da birçoğu doğrudur.

"Eve yürüyerek gitti (Ö. 9)
(Ö. 38)

"Sana yalan söyledim."

(tümleç-tümleç-yüklem)

(tümleç-tümleç-yüklem)

"Ben seni seviyorum." (Ö. 6)
(özne-tümleç-yüklem)

Cümlelerin öğeleri yönüyle ülkeler arasında çok büyük bir fark oluşmamıştır. Türkçenin genel kuralını (Ö. T. Y.) kavrayan öğrencilerin basit cümlelerle konuyu örneklendirmeye çalıştıkları görülmüştür.

Yaş ve eğitim kademelerine göre de büyük oranda bir fark oluşmamıştır.

5. Ses Bilgisi

Ses bilgisi başlığı altında öğrencilere 8 konu sunulmuştur. Ses bilgisiyle ilgili öğrenci görüşlerinin sayısal değerleri ve öğrencilere ait hatasız örnekler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin ses bilgisine dair görüşleri

Konular	Çok Zorlanırım	Biraz Zorlanırım	Hiç Zorlanmam	Örnek kelime/cümle
Büyük ünlü uyumu	14	12	25	Soru (Ö. 19)
Küçük ünlü uyumu	19	22	10	Konu (Ö. 23)
Ünlü daralması	24	20	7	Anlıyor (Ö. 22)
Ünlü düşmesi	16	15	20	-
Ünlü türemesi	28	14	9	Fikir (Ö. 34)
Ünsüz benzeşmesi	18	19	14	Ayakta (Ö. 28)
Ünsüz düşmesi	25	24	2	-
Ünsüz türemesi	25	25	1	-

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin eksiksiz bir biçimde derecelendirmede bulunduğu ancak birkaçının örnek vermediği görülmüştür. Ses bilgisine ait konularla ilgili olarak öncelikle genel bir değerlendirme yapılacaktır

olursa öğrencilerin en fazla zorlandıkları konuların ses bilgisi konuları olduğu anlaşılır. Hem derecelendirmede hem de verilen örneklerde bu durum açık bir şekilde görülmektedir. Öğrenciler, Türkçenin ses özellikleri ve dildeki ses olaylarını konu başlığından çıkaramadıkları gibi, verdikleri örneklerle de büyük oranda tutarsız değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Tabloya bakıldığında öğrencilerin, neredeyse tüm konularda *hiç zorlanmam* derecesini daha az tercih ettikleri görülür. Özellikle ünlü daralması, ünlü düşmesi, ünsüz düşmesi ve ünsüz türemesini anlamadıkları ve bu konulara ait örnek veremedikleri görülmüştür. Öğrencilerin verdiği cevaplar içinde ünlü düşmesi, ünsüz düşmesi ve ünsüz türemesine hatasız bir örnek bulunamamıştır.

"Geleyor" (Ö. 12) "Ömürü" (Ö. 27) "Önücü" (Ö. 19)
"Fuyarda" (Ö. 35)

Öğrencilerin ünsüz benzeşmesi ve ünlü türemesine birkaç doğru örnek bulabildikleri ancak genel olarak verilen örneklerin konudan uzak şeyler olduğu görülmüştür.

"Çatuta" (Ö. 40) "Dolapta" (Ö. 41) "Şehir" (Ö. 47) "Kayıt" (Ö. 36)

Türkçenin temel kurallarından olan büyük ve küçük ünlü uyumunu öğrencilerin az çok anladıkları ancak verdikleri örneklere bunu yansıtamadıkları ortaya çıkmıştır.

"Kumaş" (Ö. 5) "Ayakkabı" (Ö. 39) "Tiren" (Ö. 17) "Hasta"
(Ö. 25)
"Canlı" (Ö. 33) "Koyun" (Ö. 47)

Ses bilgisi yönüyle ülkelere göre genel bir değerlendirme yapıldığında büyük ve küçük ünlü uyumuyla ünsüz benzeşmesinin temel kurallar olarak az çok bilindiği ancak Türkçede yaşanan ünlü türemesi, ünlü düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz düşmesi ve ünlü daralması hadiselerinin anlaşılmadığı ortaya çıkmıştır. Arnavutluk, Türkmenistan, Pakistan ve Afganistanlı öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmüştür. Afrikalı öğrencilerle Hindistanlı öğrencilerin ses bilgisinde çok fazla hata yaptıkları ve verdikleri örneklerin hemen hemen tamamının konudan uzak şeyler olduğu tespit edilmiştir.

Yaş faktörüne bağlı olarak genel bir değerlendirme yapıldığında 18, 19 ve 20 yaşlarındaki öğrencilerin daha başarılı örnekler verdikleri ve derecelendirmelerinin tutarlı olduğu anlaşılmıştır.

Eğitim durumu bakımından da lise ve lisans mezunlarının daha başarılı oldukları görülmüştür.

6. Yazım Özellikleri

Çalışmada Türkçede ön plana çıkan belli başlı yazım özellikleri ele alınmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında sıkça karşılaştıkları ve kullandıkları konular belirlenmiş ve ölçekte bunlar öğrencilere yöneltilmiştir. Yazım özellikleri başlığı altında 7 konu bulunmaktadır. Yazım özellikleriyle ilgili öğrenci görüşlerinin sayısal değerleri ve öğrencilere ait hatasız örnekler aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin yazım özelliklerine dair görüşleri

Konular	Çok Zorlanırım	Biraz Zorlanırım	Hiç Zorlanmam	Örnek kelime/cümle
Büyük Harflerin Kullanılışı	2	3	46	Türkiye'de <u>Atatürk</u> önemli bir insan (Ö. 12)
Birleşik Kelimelerin Yazımı	7	12	32	<u>Birkaç</u> gün (Ö. 29)
Sayıların Yazılışı	4	9	38	<u>Saat on birde</u> (Ö. 17)
Düzeltilme İşareti	8	14	29	<u>Kâğıt</u> (Ö. 48)
Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi	2	3	46	Ayağı- nı (Ö. 29)
-de bağlacının yazımı	9	14	28	Onu <u>da</u> özledim. (Ö. 6)
-ki bağlacının yazımı	6	15	30	Diyorsun <u>ki</u> (Ö.)

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin eksiksiz bir biçimde derecelendirmede bulunduğu ancak birkaçının örnek vermediği görülmüştür. Türkçenin yazım özelliklerine ait konularla ilgili olarak öncelikle genel bir değerlendirme yapılacak olursa öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu özelliklerle ilgili bazı bilgilere sahip oldukları ve bunları kullandıkları ancak verdikleri örneklerde konulara tam olarak hâkim olamadıkları ortaya çıkmıştır. Büyük harflerin kullanımını özel isimlerin yazılışı düzeyinde kavradıkları, birleşik kelimelerden birkaçını ezberledikleri, sayıların yazımında başarısız oldukları, düzeltme işaretini kavrayamadıkları, satır sonunda kelimelerin bölünmesi kuralını uygulamadıkları, de ve ki bağlaçlarının yazımını ise bilmedikleri görülmüştür.

% 90'ının hiç zorlanmam, % 6'sının biraz zorlanırım, % 4'ünün çok zorlanırım biçiminde görüş belirttiği satır sonunda kelimelerin bölünmesi kuralına ait verilen örnekler incelendiğinde yapılan derecelendirmeye verilen örneklerin tutarsız olduğu görülür. Hiç zorlanmadığını ortaya koyan öğrencilerin örneklerde oldukça başarısız oldukları ve kelimeleri yanlış böldükleri dikkati çekmiştir. "evin-i" (Ö. 10) "Masada-ki" (Ö. 47) "Örnekler-i" (Ö. 5) "bayram-i" (Ö. 18)

-de ve -ki bağlaçlarının yazımını kavrayamayan öğrencilerin örnekleri başarısızdır. Birçoğu ismin -de halini örneklendirmiş ve -ki bağlacı yerine de sıfat yapan -ki ekini yazmıştır. -ki ekiyle ilgili hatasız tek örnek tabloda yer almıştır.

Büyük harflerin kullanımında özel isimlerin, sayıların yazımında da saatlerin yazımının ön plana çıktığı görülmüştür. Düzeltme işaretinin ise Türkçedeki görevi kavranamamıştır. Birleşik kelimelerin yazımında ise öğrencilerin verdiği örnekler diğer yazım kurallarına göre daha başarılıdır. Buna sebep, bazı birleşik kelimeleri ezberlemiş olmalarıdır.

"Son peygamber Muhammeddir." (Ö. 25)
geçiyor." (Ö. 8)

"Saat dokuzu yirmi beş

"Kirâlık" (Ö. 38)

"Ayakkabı" (Ö. 12)

Yazım özellikleri yönüyle ülkelere göre genel bir değerlendirme yapıldığında, öğrencilerin Türkçenin yazım özelliklerini az çok bildikleri ancak uygulamada bunları tam olarak yansıtamadıkları ortaya çıkmıştır. Yazım özelliklerini örnekler düzeyinde yansıtabilme bakımından yine belirli ülkelerin ön plana çıktığı görülmüştür. Bu ülkeler Arnavutluk, Türkmenistan, Pakistan, Kenya ve Afganistan'dır. Hindistanlı öğrencilerin yazım özellikleriyle ilgili en fazla hatayı yaptığı görülmüştür. Afrikalı öğrencilerin de yazım kurallarını iyi bilmedikleri gibi örneklerinin de yazım hatalarıyla dolu olduğu görülmüştür.

Yaş faktörüne bağlı olarak genel bir değerlendirme yapıldığında, diğer konu başlıklarında olduğu gibi, Türkçenin yazım özelliklerinde de, 18, 19 ve 20 yaşlarındaki öğrencilerin daha başarılı örnekler verdikleri ve derecelendirmelerinin tutarlı olduğu anlaşılmıştır.

Eğitim durumu bakımından da lise ve lisans mezunlarının daha başarılı oldukları görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçe öğrenmek için değişik ülkelerden Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerin yazılı anlatımlarında Türkçenin özelliklerine (dil bilgisi, dil özellikleri ve yazım) dair ne derece sorun yaşadıklarını tespit etmeye dönük olarak hazırlanan bu çalışmada, 3 değişik kıtadan ve 13 değişik ülkeden toplam 51 öğrenciye bir ölçek sunulmuş ve bu ölçekte öğrencilerden, Türkçenin özelliklerine ilişkin olarak verilen konu başlıklarının onları ne derece (çok zorlanırım, biraz zorlanırım, hiç zorlanmam) zorladığını belirtmeleri ve yaptıkları derecelendirmenin tutarlılığını test etmek amacıyla da, belirtilen konu başlığını örneklendiren bir cümle veya kelime yazmaları istenmiştir.

Yapılan bu çalışmayla, Türkçe öğrenmek isteyen yabancı öğrencilerin yazılı anlatımlarında yaşadıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmış, çalışmada ortaya çıkan veriler doğrultusunda öğrencilerin ülke, yaş ve mezuniyet durumlarına göre çeşitli derecelendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmada öğrencilere sunulan konular altı ana başlık etrafında toplanmış olup, bu başlıklar; sözcükte anlam ve anlam ilişkileri, sözcük türleri, ekler, cümle, ses bilgisi ve yazım özellikleridir. Bu başlıklar altında toplam 58 konu yer almaktadır. Söz konusu altı ana başlıktan öğrencileri en çok zorlayan ses bilgisi olmuştur. Öğrenciler, ses bilgisi başlığı altındaki konuların onları ne derece zorladığını belirtirken çok zorlanırım ve biraz zorlanırım derecelerini ağırlıklı olarak işaretlemişlerdir. Verdikleri örnekler de yaptıkları derecelendirmeyi yansıtmaktadır. Örnekler incelendiğinde öğrencilerin, dildeki ses olaylarından ünlü daralması, ünlü düşmesi, ünsüz düşmesi ve ünsüz türemesi olaylarını kavrayamadıkları anlaşılır.

Öğrencilerin, sözcükte anlam ve anlam ilişkileri konusuyla sözcük türleri konusunu, belirtilen diğer konu başlıklarına göre daha iyi kavradıkları ve bunu hem yaptıkları derecelendirmeye hem de verdikleri örneklere yansıttıkları görülmüştür. Sözcükte anlam ve anlam ilişkileri başlığı altında yansıma sözcükler ve deyimlerde önemli oranda sorun yaşamışlardır. Mecaz ve soyut anlam ile ikileme ve

atasözlerini, genel olarak kavradıkları ve yazılı anlatımlarına başarılı örneklerle yansıtılabildikleri ortaya çıkmıştır. Sözcük türleri başlığı altındaysa öğrencilerin isim, sıfat, fiil, edat, bağlaç, zarf, zamir ve ünlem gibi genel konu başlıklarını örneklendirebildikleri görülmüştür. Sözcük türleri başlığı altında verilen fiillerde çatı, fiilimsiler ve birleşik zamanlı eylem çekimlerinin ise öğrencileri çok zorladığı ve öğrenciler tarafından verilen örneklerin de bu noktada yeterli ve başarılı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yapılan çalışmada öğrenciler, ekler konusunda orta düzeyde bir başarı göstermişlerdir. Eklerden özellikle çokluk eki, soru eki ve olumsuzluk ekini hemen hemen tüm öğrencilerin kavradıkları ancak şahıs ekleri, iyelik ekleri, yapım eki ve ek fiil ekini doğru örneklendiremedikleri ve tam olarak kavrayamadıkları anlaşılmıştır.

Öğrenciler cümle konusunda Türkçenin temel cümle yapısını kavrayabilmişler ve verdikleri örneklerle, her ne kadar basit cümleler kurmuşlarsa da, cümlenin öğelerini doğru olarak belirtebilmişlerdir.

Yazılı anlatımın temellerinden olan yazım özellikleri ise öğrencileri zorlayan bir başka ana başlıktır. Yazım özellikleri başlığı altında 7 konu bulunmakta olup bu konuların hepsinde öğrencilerin zorluk yaşadıkları, bu zorluğu hem yaptıkları derecelendirmeye hem de verdikleri örneklere yansıttıkları görülmüştür. Yazım özellikleri içinden özellikle düzeltme işareti, satır sonunda kelimelerin bölünmesi, birleşik kelimelerin yazımı, -de ve -ki bağlaçlarının yazımı öğrencileri zorlayan konulardır.

Ülkelere göre bir değerlendirme yapıldığında, Afganistan, Arnavutluk, Kazakistan, Türkmenistan Suriye ve Pakistanlı öğrencilerin genel olarak tüm konularda Gine, Hindistan, Kenya, Madagaskar Moritanya, Tayland ve Zambiya'dan gelen öğrencilere göre başarılı sonuçlar kaydettikleri ortaya çıkmıştır. Hindistanlı öğrencilerin sayı olarak fazla (25 öğrenci) olmaları ortalamalarının düşük olmasına neden olmuştur.

Arnavutluk ve Türkmenistanlı öğrencilerin sözcükte anlam ve anlam ilişkileri, sözcük türleri, ekler, cümle, ses bilgisi ve yazım özellikleri yönüyle Türkçenin özelliklerini yeterli oranda kavradıkları ve bu özellikleri yazılı anlatımlarına yansıtarken çok zorlanmadıkları görülmüştür. Afrikalı öğrencilerin hangi konu başlığı altında olursa olsun verdikleri örneklerde ses, ek ve kelime düzeyinde bariz hatalar yaptıkları ortaya çıkmıştır. Buna sebep özellikle dildeki ses (ü, ö, ğ, ç, ı, ş) farklılıklarıdır. Yazım özellikleri bakımından Hindistanlı öğrencilerin Türkçenin satır sonunda kelimelerin bölünmesi, birleşik kelimelerin yazımı gibi kuralları kavrayamadıkları ve bu noktada zorlandıkları görülmüştür. Benzer şekilde Afrikalı öğrencilerin ses bilgisine dair konularda örnek veremedikleri, örnek kelime ve cümle kısmını en fazla boş bırakan öğrencilerin Afrikalı öğrenciler olduğu ortaya çıkmıştır. Tayland ve Madagaskarlı öğrencilerin sözcük türleri başlığı altında basit zamanlı ve birleşik zamanlı eylem çekimlerinde oldukça zorlandıkları ve verdikleri örneklerin yaptıkları derecelendirme ile tutarlı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yaş faktörüne bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlar ise şöyledir: Çalışmanın katılımcıları içinde 19 yaşındaki öğrenci grubu ağırlıklıdır (% 24). Bu yaş grubundaki öğrencilerin daha fazla başarı gösterdikleri dikkati çekmektedir.

Ülkelere göre değişmekle birlikte Arnavutluk, Kazakistan, Pakistan, Türkmenistan ve Kenya'dan gelen 17, 18 ve 19 yaşındaki öğrencilerin genel olarak tüm konu başlıklarında diğer yaş gruplarındaki öğrencilere göre daha fazla başarı ortaya koydukları görülmüştür. 21 ve 22 yaşındaki öğrencilerin 22, 23 ve 24 yaşındaki öğrencilere göre daha başarılı sonuçlar yansıttıkları ve 25 yaşın üzerindeki 7 öğrencinin ise diğer öğrencilere göre başarı ortalamalarının düşük olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin mezun oldukları eğitim kademelerine göre ortaya çıkan sonuçlar ise şöyledir: Lise mezunu öğrencilerin önemli bir yüzdelik (% 57) oluşturduğu çalışmada, verdikleri örneklerin tutarlı ve başarılı olduğu görülen öğrencilerin, ağırlıklı olarak, lise mezunu öğrenciler arasında yer aldığı belirlenmiştir. Ülkelere göre değişmekle birlikte, lise mezunu öğrencilerin, lisans ve yüksek lisans mezunu hatta doktora mezunu öğrencilere göre daha başarılı sonuçlar ortaya koyduğu görülmüştür. Ancak ülkelerindeki Türk okullarında liseyi bitirip üniversite eğitimi almak için Türkiye'ye gelen lise mezunu öğrencilerin ağırlıklı bir oran oluşturduğu ve bunların ülkelerinde herhangi bir Türkçe eğitimi almadan Türkiye'ye gelen öğrencilere göre önde başladıkları belirtilmelidir.

Öğrencilerin cinsiyet durumuna bağlı olarak herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Buna sebep çalışmaya katılan öğrencilerin kız ve erkek olarak dengeli olmayışlarıdır. Araştırmaya 9 kız ve 42 erkek öğrenci katılmıştır. Erkek öğrencilerin sayıca fazla olduğu görülür. Bazı ülkelerden hiç kız öğrenci gelmemiştir. Afganistan, Arnavutluk, Gine, Madagaskar, Pakistan, Suriye ve Türkmenistan'dan gelen öğrencilerin tamamı erkektir. Bu yüzden çalışmada cinsiyet faktörünün etkisi dikkate alınmamıştır.

Türkçe öğrenmek için eğitim alan yabancı öğrencilere Türkçenin dil bilgisi, dil ve yazım özelliklerini kavrayabilmek için çeşitli yöntem, teknik, etkinlik ve uygulamalardan faydalanılabilir. Bunlardan birkaçı aşağıda sıralanmıştır:

Sözcüklerin, deyimlerin ve atasözlerinin öğretiminde karikatürlerden yararlanılabilir. Bu anlamda karikatürlerin evrensel yönü kullanılmalıdır. Karikatürlerle ilgili yapılacak bir etkinlik, karikatür balonlarının boş bırakılarak öğrenciler tarafından doldurulmasının istenmesidir. Bu etkinlikte öğrenciler kendilerini Türkçe düşünmeye ve yazmaya zorlayacaklardır.

Öğrencilerin seviyesine uygun bir metin belirlenir ve bu metindeki, öğrencilerin öğrenmekte güçlük çektikleri veya öğrenmeleri gereken bazı kelimeler çıkarılır. Metin öğrencilere okunur veya yansıtılır. Hem dinleme, izleme hem de okuma biçiminde gerçekleştirilecek etkinlikte, öğrenciler cümleler arasındaki boş bırakılan yerlere uygun kelimeler getirmeye çalışırlar. Bu etkinlik sözcük dağarcığını ve cümle bilgisini geliştirmeyi amaçlar.

Dil bilgisi ve yazım eğitiminde öğrencilere çeşitli oyunlar oynatılabilir veya yarışmalar yaptırılabilir. böylece öğrenciler eğlenerek öğrenmiş olurlar. Çeşitli sözcük oyunları, süreye bağlı yarışmalar ve bulmacalar bu kapsamda kullanılabilir.

Öğrencilere dikte çalışmaları yaptırılabilir. Dikte, sınıf atmosferinde öğretmenin bir şeyleri söyleyerek öğrencilere yazdırmasıdır. Dikte çalışması, önemli bilgilerin not alınması bakımından uygulanması gereken bir çalışma olduğu kadar yazma becerisini, yazım kurallarını fark etmeyi ve dil bilgisini etkili bir

şekilde kullanmayı geliştiren bir çalışmadır. Ancak öğretmen yazdırdıklarını sonradan kontrol etmeli ve öğrencilerin yanlışlarını anında düzeltmelidir.

Öğretmen öğrencilere Türkçedeki deyim ve atasözlerini öğretmek ve öğrencilerin bunları yazılı anlatımlarında kullanmalarını sağlamak için Türkçedeki deyim ve atasözlerinin kendi dillerindeki karşılıklarını yazmalarını; bunları anlam, cümle yapısı, sözcükler vb. yönleriyle karşılaştırmalarını isteyebilir. Böyle bir çalışmayla öğrenciler dilin kültürel özelliklerinin farkına varacak ve Türkçenin deyim ve atasözlerini kolaylıkla öğrenebileceklerdir.

Türkçenin ikilemeler bakımından zenginliğini ortaya koyan öğretmen, her öğrenciye ayrı bir ikileme türünü çalışması için verebilir, öğrenciden günlük hayatta kullandığı eylemleri ikilemeler yardımıyla ifade etmesini isteyebilir.

Öğretmen, Türkçedeki yansıma sözcükleri çeşitli görseller ve ses unsurları aracılığı ile kavratılabilir.

Öğretmen, Türkçedeki basit ve birleşik zaman çekimlerini özellikle olay ağırlıklı metinler okutarak veya inceleyerek kavratılabilir.

Öğretmen, ekleri kavratırken öğrencilere içinde, ekleri çıkarılmış, değiştirilmiş veya yanlış yere yerleştirilmiş kelimelerin bulunduğu cümleler verir ve öğrencilerden bu cümleleri incelemeleri, varsa yanlışları düzeltmeleri ve bu yanlışları açıklamalarını ister.

Öğretmen, en az haftada bir öğrencilerden yazılı metinler almalı, onlara çeşitli yazılı anlatım çalışmaları yaptırmalı ve öğrencilerin yazmış olduğu metinleri dikkatli bir şekilde inceleyerek daha çok hangi konularda hata yaptıklarını belirlemeli, gerekirse hataların ülkelere ve dillere göre istatistiğini çıkarıp bir gelişim çizelgesi oluşturmalı ve adım adım hataların üstesinden gelmeye çalışmalıdır.

Cümlenin öğelerini ve öge dizilişini kavratırken öğretmen, Türkçenin genel kuralını (Ö. T. Y.) açıklamalı ve bunu diğer dillerle karşılaştırmalıdır.

Ses bilgisi öğrencilerin en çok hata yaptıkları konuların başında gelmektedir. Öğretmen, öğrencilerine Türkçenin kendine has büyük ünlü uyumu ve küçük ünlü uyumu gibi kurallarının olduğunu ve öğrencilerin bunları çokça kitap okuyarak zamanla öğreneceklerini açıklamalıdır. Yine Türkçede yaşanan bazı ses olaylarının (ses düşmesi, ses türemesi vb.) özellikle Türkçeye başka dillerden girmiş kelimelerde gözlendiğini, bu tür ses olaylarının yine dikkatli bir incelemeyle ve kitap okuyarak aşılacağını belirtmelidir.

Öğretmen, öğrencilere Türkçenin yazım kurallarını kavratmak isterken şöyle bir yöntem kullanabilir: Büyük harflerin kullanılışı ile ilgili olarak yazım kılavuzunda geçen bütün kurallar öğretmenin kendisinin oluşturacağı bir metinde yer alır. Öğretmen, öğrencilerden büyük harflerin nerelerde kullanılmış olduğunu metinden bulmalarını ve bunları işaretlemelerini ister. Böylece öğrenciler, metnin içinde büyük harflerin nerede ve nasıl kullanılacağına ait bütün kuralları görmüş olurlar.

KAYNAKÇA

Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları. Büyüköztürk, Ş. vd. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 11. Baskı. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretimi*. 2. Baskı. Ankara: Grafiker yayınları.

Özbay, M. vd. (2011). *Yazma Eğitimi*. Ankara: PegemA Yayınları.

TDK Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts

TDK Yazım Kılavuzu, Yazım Kuralları,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=category&id=50